

Liikumine „Eesti kool on eesti keele kodu“

7.04.2026 nr 12-1/26/2036

Vastus pöördumisele „Eesti kool on eesti keele kodu“

Austatud liikumise „Eesti kool on eesti keele kodu“ esindajad

Kultuurikomisjon otsustas 10. märtsi 2026. aasta istungil, olles eelnevalt arutanud Teie pöördumist 12. jaanuari istungil, vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 3 edastada pöördumine Haridus- ja Teadusministeeriumile seisukoha võtmiseks ja pöördumises tehtud ettepanekutele ka kirjalikult vastamiseks.

Oma pöördumises Eesti Vabariigi Riigikogu poole tunnete muret hariduse kvaliteedi languse üle ja teete omapoolsed ettepanekud.

1. Eesti kooli astumiseks on vajalik sooritada eesti keele test, et ebapiisava keeleoskusega ja täiesti keeleoskamatud ei saaks eesti klasside õppetaset alla tuua ja kulutada aineõpetajate aega keele õpetamisele, mis ei ole aineõpetajate töö ja milleks aineõpetajal pole kohustust. Eesti keele õpetamine võõrkeelena toimub hoopis teistsuguse meetodikaga kui emakeele õpetamine.

Eesti haridussüsteemi eesmärk on tagada võrdne juurdepääs haridusele kõigile lastele, sh uussisserändajatele ja neile, kelle eesti keele oskus on veel nõrk. Praktikas tähendab see, et kooli astumise hindamisel ei kasutata välistava lävena keeleoskuse tasemetesti – pigem võib kasutada testimist, et selgitada välja lapse toevajadus, mille tulemusel saab kool pakkuda õpilasele sobivaid õppekorralduslikke lahendusi (nt eesti keel teise keelena õpe, individuaalne õppekava, lisa- või tugiõpe).

Ka Eestis rakendatakse vastavalt põhikooli riikliku õppekava (kehtestatud Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrusega nr 1) §-i 17 alusel erinevat keeleõppe meetodikat, kui eesti õppekeelega põhikoolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane või välisriigist saabunud õpilane. Siis võib kool õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel.

Lisaks võib õppeasutus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi *PGS*) § 46 lõike 10 järgi õpilase õppekavas sõnastatud eesmärkide täitmiseks ja talle vajaliku toe pakkumiseks moodustada lisaks tavaklassidel ka õpiabi- või tasemerühmi või eriklasse. Õpe õpiabi- või tasemerühmas või eriklassis peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt

piiritletud ning järgida tuleb haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi. Erituge vajava õpilase õpetamisel tavaklassis peab arvestama koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi.

Ajutised põhjendatud ainesisesed tasemegruppidesse jaotamised on lubatud toemeetmena ning just keeleõppes (eriti võõrkeelte õppes) kasutatakse tasemegruppe palju vastavalt vajadusele ja põhjendatusele.

2. Kehtestada eesti koolides 10% muukeelsete õpilaste osakaalu piirmäär – see on praktikas tõestatud osakaal, mida saab integreerida. Samuti tagab see eesti lastele nende õiguse eestikeelsele keele- ja kultuurikeskkonnale ning parimale võimalikule hariduse kvaliteedile, mis on iga eesti lapse kui eesti kultuurikandja õigus.

Sellise piirangu seadmine eesti keelest erineva kodu- või emakeele alusel, mis tingib praktikas keelduva otsuse tegemise õpilase kooli vastuvõtmiseks pelgalt seetõttu, et isikul on eesti keelest erinev kodu- või emakeel, on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) §-dega 11 kui 12 - õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu, sh rahvusliku, rassilise, usulise või poliitilise vihkamise, vägivalda ja diskrimineerimise õhutamise on seadusega keelatud ja karistatav. Samuti on seadusega keelatud ja karistatav õhutada vihkamist, vägivalda ja diskrimineerimist ühiskonnakihtide vahel.

PS § 37 alusel on igaühel õigus haridusele ja igaühel õigus saada eestikeelset õpetust. Põhikooli ja gümnaasiumi õppekeel on eesti keel (PGS § 21 lõige 1).

Eestikeelsele õppele ülemineku eesmärk on pakkuda kõikidele lastele, olenemata nende kodu- või emakeelest, võimalust omandada kvaliteetne haridus eesti keeles. Ühtne eestikeelne haridusruum loob paremad eeldused lõimumiseks Eesti ühiskonda, haridustee jätkamiseks ja suurendab võimalusi leida tulevikus sobiv töö. Eestikeelne haridus toetab Eesti riigiidentiteedi kujunemist, tugevdab ühiskonna sidusust ning aitab vähendada nii hariduslikku kui ka sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni.

3. Kooli hoolekogul on õigus kehtestada eesti kooli territooriumil, kus on eesti emakeelega õpilased, suhtluskeeleks riigikeel. Omavaheline suhtluskeel peab eesti koolis olema eesti keel, kuna eesti koolides õpivad eesti lapsed, kellel on õigus eestikeelsele keelekeskkonnale eesti koolis, mis on eesti keele kodu. Eestikeelne suhtlus eesti koolis on elementaarne viis näidata lugupidamist eesti keele kui riigikeele ja eestikeelsete õpilaste vastu, kes ei pea oskama vene keelt ega peaks olema eesti koolis olukorras, kus neid saaks nende selja taga vene keeles taga rääkida või alandada.“

Mõistame muret eestikeelse õpikeskkonna hoidmise ja toetamise pärast.

Rõhutame, et hoolekogu pädevus ei hõlma õigust kehtestada õpilaste omavahelisele suhtlusele keelepiiranguid, mis ulatuvad kaugemale õppetööst ja kooli ametlikust asjaajamisest. Eesti õigusruum, sh põhiseadus, põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ei võimalda reguleerida laste mitteametlikku omavahelist suhtlust sellisel viisil, mis keelaks mõne muu keele kasutamise või seaks kasutamise piiranguid väljaspool õppetööd.

Õpilaste omavaheline suhtlus on osa nende isiklikust väljendus- ja identiteedivabadusest ning seda ei saa õiguslikult täielikult reguleerida ega piirata. Ka rahvusvaheline praktika ei toeta laste mitteametliku suhtluse keelamist koolikeskkonnas. Samal ajal on lubatud ja mõistlik kujundada koolikultuuri ja kokkuleppeid, mis soodustavad õppekeeles suhtlemist, kui see toimub juhendava, mitte sunnipõhise lähenemise kaudu.

Nagu varasemalt viidatud PS §-de 11 ja 12 järgi tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu.

4. Eesti emakeelega rühma kõik õpetajad ja personal peavad valdama eesti keelt emakeele tasemel (C2).

Eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded on kirjeldatud keeleseaduses § 23 lõikes 4.

Eesti keel emakeelena ei tõenda isiku eesti keele oskuse vastavust nõuetele. Eesti keele oskust tõendab eesti keele tasemeeksami sooritamine (§ 24) või eesti keeles omandatud tasemeharidus (põhihariduse, üldkeskhariduse, kutsekeskhariduse, bakalaureusekraadi ja rakenduskõrghariduse omandamise eesti keeles (§ 26)).

Eestis mõõdetakse riigikeele oskust neljal tasemel: A2, B1, B2 ja C1 (§ 24 lõige 3). Euroopa Nõukogu raamdokumendis kirjeldatud C2-taseme keeleoskust riikliku tasemeeksamiga ei mõõdata. Raamdokumendis (2023. a uuendatud väljaande leheküljel 39) on öeldud üheselt: „Rõhutada tuleb, et keeleõppe raamdokumendi skeemi kõrgeimat taset (C2) ei seostata mingil viisil keelesooritusega, mida vahel nimetatakse nn ideaalse või haritud emakeelekõneleja või emakeelekõneleja lähedaseks keeleoskuseks. Tasemete ega tasemekirjelduste väljatöötamisel ei kasutatud selliseid mõisteid võrdluspunktidenä.“.

Eesti keele oskuse nõuetele vastab 98% Eesti alushariduse õpetajatest ning 97% üldhariduse õpetajatest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kairi Kaldoja
keelepoliitika asekanstler

Helna Karu
735 0108
helna.karu@hm.ee